

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวตามถ้อยคำในกฎหมายก่อนไต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนดในระหว่างการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา โดยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลแล้วแต่กรณี ไม่ว่าจะด้วยวิธีไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน เพื่อเป็นการผ่อนคลายนในเรื่องการควบคุมและขัง โดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพไปชั่วคราวตามหลักกฎหมายที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง ทั้งนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยสัญญาว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว และถ้าคิดสัญญาผู้ต้องหาจำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องซึ่งยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวก็จะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้

จากการศึกษาวิจัยในบทที่ 1 ถึงบทที่ 4 จะเห็นได้ว่าการปล่อยชั่วคราวเป็นการประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้เสียของระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ที่ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ โดยยึดถือหลักการสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราว เพื่อเป็นหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดีพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาเกินควร และป้องกันมิให้มีการลงโทษเขาส่งหน้าก่อนที่จะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำผิดจริง กับระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ที่ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยเน้นหนักในประสิทธิภาพของการควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรมที่พัฒนาตามความเจริญก้าวหน้าของสังคมตลอดเวลาโดยเร็ว จึงจำเป็นที่ต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ หากมีการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวเขาอาจจะหลบหนี ทำให้ปราศจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

มาปรากฏในการพิจารณาของศาลและรับโทษหากพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดจริง หรือเขาอาจไปก่อ
 ภัยอันตรายหรือความเสียหายขึ้นอีก ดังนั้น การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่
 ถูกนำมาใช้ประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้เสียของระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบ
 ด้วยการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่ง
 ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ทั้งนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องทำให้หลักประกันแก่
 สังคมได้ว่าเขาจะไม่หลบหนีหรือไปก่ออันตรายหรือความเสียหายใด ๆ ขึ้นอีก และหลักประกัน
 นั้นต้องกำหนดจำนวนพอควรแก่กรณี ที่จะให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏตัวในการพิจารณาต่อ
 ศาลและรับโทษหากพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดจริง จะเรียกหลักประกันเงินค้ำประกันไม่ได้

อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากผลดีผลเสียของการปล่อยชั่วคราวทั้งในด้านกระบวนการ
 ยุติธรรมทางอาญาของรัฐ ในด้านตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย และในด้านเศรษฐกิจส่วนรวมตามที่
 กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้ว จะเห็นได้ว่าการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักจะก่อให้เกิดผลดี
 มากกว่าการที่จะสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว กล่าวคือ การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือ
 จำเลย จะเป็นผลดีในการที่จะมีตัวเขาไว้พิจารณาในศาลและรับโทษหากพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิด
 จริง ตลอดจนถึงป้องกันมิให้เขาออกไปก่ออันตรายหรือความเสียหายใด ๆ ขึ้นอีก แต่การปล่อย
 ชั่วคราวนอกจากจะมีประกันหรือหลักประกันในการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาล
 ตามกำหนดนัดหรือตามหมายเรียกในภายหลัง และศาลสามารถเปลี่ยนแปลงคำสั่งในการ
 พิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยเพิกถอนการปล่อยชั่วคราวเมื่อมีเหตุผลใหม่ที่เป็นพิเศษ
 จริง ๆ แล้ว¹ การปล่อยชั่วคราวยังก่อให้เกิดผลดีอีกหลายประการ อาทิเช่น รัฐสามารถ
 ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการควบคุมดูแล เลี้ยงดู ให้การรักษาพยาบาล หรือการ
 บริการอื่น ๆ ส่วนผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถไปเตรียมการต่อสู้คดีพิสูจน์ความบริสุทธิ์
 ของตน ตลอดจนถึงใช้ชีวิตร่วมกับสังคมและครอบครัวได้อย่างเป็นปกติสุข เป็นต้น

¹ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2531 ข้อ 3.

สำหรับหลักเกณฑ์การนำข้อเท็จจริงของศาลในการปล่อยชั่วคราว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนพบว่าไม่เคยมีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้สิทธิในการปล่อยชั่วคราวเป็นหลักแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ในอดีตเคยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 มาตรา 30 วรรคสาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 มาตรา 28 วรรคสาม และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 มาตรา 32 วรรคสาม บัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวแต่เพียงว่า "คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่ทำประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ทำประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ" และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 มาตรา 32 วรรคสี่ ได้บัญญัติเพิ่มเติมต่อไปว่า "สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ทำประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย" แต่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งสามฉบับดังกล่าว ก็ได้ถูกยกเลิกไปในขณะที่หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้เป็นหลักอยู่ในปัจจุบัน ไม่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องรองรับกับหลักการที่ได้เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างครบถ้วน คงมีแต่การแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2517 เท่านั้น ที่ได้เพิ่มเติมมาตรา 119 ให้สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ทำประกันได้เฉพาะในชั้นศาล

ในปัจจุบัน บทบัญญัติกฎหมายที่ใช้เป็นหลักเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวจึงได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบกับระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะที่สำคัญที่สุด คือ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2531 ซึ่งได้ให้ผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวที่สำคัญหลายประการ² อาทิเช่น ควรถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย

ทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ควรเรียกหลักประกันแต่พอควรแก่กรณี เป็นต้น ropyที่ทบ บัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานหรือศาลาช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว และพิจารณาเรียกประกันและหลักประกันได้อย่างกว้างขวางยากที่จะจำกัดขอบเขตได้แน่ชัด คงมีแต่การให้สิทธิอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวอีกครั้งหนึ่งเท่านั้นที่เป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาดังกล่าวแม้จะมีข้อดีหลายประการ แต่ไม่ใช่อำนาจที่ศาลต้องยึดถือปฏิบัติตามเสมอไป ส่วนระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวอื่น ๆ เป็นเรื่องการวางระเบียบผ่อนคลายนเรื่องหลักประกันเสียเป็นส่วนมาก

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งใช้เป็นหลักเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวได้บัญญัติขอบเขตอำนาจการช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว ตั้งแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาลเป็นต้นไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด โดยเริ่มต้นด้วยการร้องขอของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอื่น เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวศาลจะรับสั่งโดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ถึงมาตรา 113 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลาช้ดุลพินิจพิจารณาและมีคำสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวได้อย่างกว้างขวาง หากศาลสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวสามารถกระทำได้ 3 วิธี คือ ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันแล้วแต่กรณี แต่หากศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ร้องขอมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าหลักเกณฑ์การช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราวตามบทบัญญัติกฎหมายยังไม่ได้รับการบัญญัติให้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่าที่ควร

การที่จะพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการปล่อยชั่วคราวตามหลักการประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้เสียของระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบดังกล่าวมาข้างต้นนั้น นอกจากจะพิจารณาตามบทบัญญัติกฎหมายแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงทางปฏิบัติด้วยว่าผู้มีอำนาจสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราวเพียงใด จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าในทางปฏิบัติศาลมักสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และเป็นการเปิด

รอกาสให้เขาได้ตระเตรียมการต่อสู้คดีพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีการควบคุมหรือขังมาซึ่งลงโทษ เขาก่อนที่จะมีคำพิพากษาว่า เขากระทำความผิด ทั้งนี้ โดยศาลมักจะสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันเช่นกัน เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏตัวในการพิจารณาต่อศาลและรับโทษหากภายหลังศาลพิพากษาว่า เขากระทำความผิด แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องการพิจารณาประกันและหลักประกันที่ศาลมักจะพิจารณาให้ความสำคัญกับความหนักเบาแห่งข้อหามากกว่าการพิจารณาโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เป็นหลักประกันให้เหมาะสมพอควรแก่กรณีไป

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว ยังไม่ได้รับการบัญญัติให้เป็นหลักประกันที่เพียงพอแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย แม้ในทางปฏิบัติจะมีระเบียบข้อบังคับในทางปฏิบัติวางแนวทางให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ในระดับหนึ่ง แต่ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติดังกล่าวไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาลต้องถือตามเสมอไป จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

1.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 29 ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ปล่อยชั่วคราวต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุไม่ปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ ตลอดจนให้สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ปล่อยชั่วคราวได้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญา

1.2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 107 ให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้ และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้

สำหรับข้อเสนอนี้ข้อ 1.1 และ 1.2 ย่อมทำให้ผู้ร้องขอสามารถอุทธรณ์ฎีกาให้ศาลสูงควบคุมตรวจสอบการนำดุลพินิจของศาลล่างในการพิจารณามีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือในการพิจารณาประกันและหลักประกันได้ ตลอดจนศาลสูงสามารถวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐาน เพื่อวางขอบเขตการนำดุลพินิจให้ศาลล่างเดินตาม และให้ประชาชนได้ทราบแนวทางขอบเขตการนำดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราวอีกด้วย

1.3 ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 โดยเพิ่มเติมอนุมาตรา (8) ตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เป็นหลักประกัน เพื่อให้พิจารณาเรียกประกันและหลักประกันได้พอควรแก่กรณี

1.4 ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ ให้สิทธิผู้ร้องขอยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ให้สอดคล้องเป็นอย่างเดียวกันกับในชั้นศาล เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยผ่อนคลายการควบคุมหรือขังอันมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล และบทบัญญัติกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานนำดุลพินิจเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวได้อย่างกว้างขวางยากที่จะจำกัดขอบเขตได้แน่ชัด ประกอบกับการยึดหลักคำเนนคดีอาญาโดยรัฐของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีผลกระทบกระเทือนต่อเนื่องกันโดยตรง เช่น ศาลจะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวตามความหนักเบาแห่งข้อหาที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการสั่งฟ้อง เป็นต้น จึงสมควรที่จะให้มีการควบคุมตรวจสอบการนำดุลพินิจอีกครั้งหนึ่ง เช่นเดียวกันกับในชั้นศาล

2. ระเบียบและข้อบังคับในการปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

2.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531 ข้อ 1 โดยขยายความถึง "เหตุจำเป็น" ว่าหมายความว่าเหตุจำเป็นที่ต้องคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวม อาทิเช่น เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไม่มาปรากฏตัวในการพิจารณาต่อศาล เป็นต้น ทั้งนี้ โดยแสดงเหตุผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้งตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา ข้อ 4

2.2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531 ให้เจ้าหน้าที่ศาลให้คำแนะนำหรือแจ้งสิทธิเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามบทบัญญัติกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวต่าง ๆ โดยสั่งเข้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในวาระแรกที่มาปรากฏตัวต่อศาล และนำวิธีการทางสังคมสงเคราะห์เข้ามาเสริมการวิจัยของศาล โดยทำการสอบถามข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เป็นหลักประกัน ตลอดจนความหนักเบาแห่งข้อหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำ และผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง โดยอาจให้แสดงหลักฐานประกอบด้วยก็ได้ แล้วบันทึกในแบบฟอร์มที่กำหนดให้ผู้แจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ศาลลงลายมือชื่อรับรองไว้ ก่อนที่จะเสนอศาลเพื่อเป็นข้อมูลที่ต้องสมบูรณ์ในการพิจารณา และมีคำสั่งร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็วต่อไป

2.3 ควรแก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531 ให้จัดวางระบบงานให้สามารถรับพิจารณาและมีคำสั่งตามกฎหมายได้โดยเร็วยิ่งขึ้น อาทิเช่น การเสนอคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวและสัญญาประกันต่อศาลเพื่อพิจารณา และมีคำสั่งควรเสนอไปในคราวเดียวกันเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติ และสามารถพิจารณาและมีคำสั่งได้สะดวกรวดเร็วขึ้น หรือการจัดผู้พิพากษาหรือองค์คณะผู้พิพากษาให้ทำหน้าที่พิจารณาและมีคำสั่งร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเฉพาะ เป็นต้น

2.4 ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการไว้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว โดยระบุบุคคลที่ทาสัญญาประกันหรือไว้ตนเองเป็นหลักประกันเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้น อาทิเช่น ข้าราชการบำนาญ ผู้ว่าราชการ-กรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี ทนายความ กรรมการผู้จัดการบริษัทซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

3. แนวทางการปฏิบัติของศาลในการปล่อยชั่วคราว

3.1 ในกรณีที่ศาลถือหลักอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก ศาลอาจใช้วิธีการระบุเงื่อนไขในสัญญาประกันห้ามผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้าหรือออกจากเขตที่กำหนด หรือให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ศาล มิฉะนั้น ถือเป็นการผิดสัญญาประกัน เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หรือจะไปก่ออันตรายหรือความเสียหายขึ้นอีก

3.2 ในคดีมีอัตราโทษจำคุกในอัตราอย่างสูงไม่เกินสามปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกันอยู่แล้ว ศาลควรพิจารณาจากข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย หากปรากฏว่าตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นที่เชื่อถือได้ว่าจะไม่หลบหนีการมาปรากฏตัวในการพิจารณาต่อศาล ก็ควรที่จะใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน ทั้งนี้ เพื่อขยายโอกาสให้ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีได้มีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยเสมอภาคกับผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

3.3 ในคดีมีอัตราโทษจำคุกในอัตราอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคแรก บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกันอยู่แล้ว ศาลควรพิจารณาจากข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย หากปรากฏว่าตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นที่เชื่อถือได้ว่าจะไม่หลบหนีการมาปรากฏตัวในการพิจารณาต่อศาล ศาลก็ควรที่จะใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีหลักประกันให้มาก เพื่อขยายโอกาสให้ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีได้มีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยเสมอภาคกับผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน น่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เพราะนอกจากจะมีประกันในการมีตัวจำเลยมาปรากฏในการพิจารณาต่อศาลและรับโทษหากพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดจริงแล้ว ยังเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวอย่างแท้จริง โดยไม่หนักหลักประกันมาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่จะปล่อยชั่วคราว

3.4 ควรจัดให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจงานเรื่องเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวแก่เจ้าพนักงาน ศาล หรือประชาชน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เหมาะสมตามหลักกฎหมายและสภาพความเป็นจริง

3.5 ควรจัดให้มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว
ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์การศึกษา
ค้นคว้าเปรียบเทียบอัตราการให้หรือไม่ให้ประกันตัว วิธีการปล่อยชั่วคราว ประเภทหลักประกัน
การพิคสัญญประกัน การเพิกถอนสัญญาประกัน ผลที่สุดแห่งคดี ซึ่งจะทำการทราบถึงแนวโน้มหรือ
วิถีทางของการปล่อยชั่วคราวในอนาคต แล้วนำมาทำการปรับปรุง แก้ไข ป้องกันได้ทันที่

3.6 ควรใช้คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.
2531 เป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวต่อไปใน
อนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย